

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 330.311

Березовик Вадим Михайлович

кандидат економічних наук, директор

ТОВ «Профін Консалтинг»

Berezovyk Vadym

PhD, Director

"Profin Consulting" LTD

ORCID: 0009-0006-5350-3420

**ОСОБЛИВОСТІ ESG ПОЛІТИК ТА ПРАКТИК БАНКІВСЬКИХ
УСТАНОВ УКРАЇНИ**
**FEATURES OF ESG POLICY AND PRACTICE OF BANKING
INSTITUTIONS OF UKRAINE**

***Анотація.** Вступ. Значний вплив на економіку та діяльність підприємств мають зміни клімату. Все більше підприємств, в тому числі і банківські установи, розпочинають враховувати кліматичні ризики та впроваджувати політику сталого фінансування. Принципам сталого фінансування в країнах ЄС приділяється значна увага. У 2018 році Європейська комісія прийняла План дій ЄС щодо фінансування сталого розвитку, який має такі основні завдання: переорієнтувати потоки капіталу на зелені інвестиції, щоб досягти сталого розвитку; надати методiku керування фінансовими ризиками, пов'язаними із кліматичними змінами; сприяти прозорості, довгостроковій фінансовій та господарській діяльності.*

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей ESG політик та практик банківських установ України.

Матеріали і методи. Для досягнення поставленої мети були проаналізовані ESG політики та практики найбільших 9 банківських установ: ПУМБ, Приватбанк, Ощадбанк, Південний, Sense Bank, Credit Agricole, Райффайзенбанк, Індустріалбанк та Universal Bank.

Методика аналізу враховує вимоги Директиви 2014/95/ЄС щодо розкриття нефінансової інформації (охорона навколишнього середовища, питання зайнятості та соціальні питання, повага прав людини, боротьба з корупцією і хабарництвом). *Методи:* аналіз, синтез, узагальнення.

Результати. У статті розглядаються особливості ESG політик та практик банківських установ України. Базою дослідження виступила інформація про ESG політики та практики 9 найбільших банків України за 2023 рік. За результатами дослідження встановлено, що особливостями ESG політик та практик вітчизняних банківських установ є прозорість системи корпоративного управління, реалізація соціальних програм (підтримка співробітників, ЗСУ, громади).

Перспективи. Принципи сталого фінансування не є поширеними в діяльності вітчизняних банківських установ. При впровадженні ESG банківські установи України акцентують увагу на впровадженні принципів та механізмів корпоративного управління (керівництво та наглядові ради, антикорупційні програми, етика, комплаєнс, інформація щодо заробітної плати, бонусів та винагород наглядової ради та керівництва, системи ризиків тощо). Серед поширених практик ESG банківських установ – соціальні програми з підтримки працівників, ЗСУ, громад. Пропонується зосередити у подальших наукових дослідженнях увагу на методологічному забезпеченні та розвитку організаційно-методичних підходів до запровадження ESG політик та практик банківських установ України.

Ключові слова: ESG, соціальна відповідальність, стале фінансування, банківські установи, прозорість, підзвітність, соціальна звітність, нефінансова інформація.

Summary. *Introduction.* Climate change is having a significant impact on the economy and businesses. More and more businesses, including banking institutions, are beginning to take climate risks into account and implement sustainable finance policies. The principles of sustainable finance are receiving considerable attention in the EU. In 2018, the European Commission adopted the EU Action Plan on Sustainable Finance, which has the following main objectives: to redirect capital flows to green investments to achieve sustainable development; to provide a methodology for managing financial risks related to climate change; and to promote transparency, long-term financial and business activities.

The purpose of the study is to identify the peculiarities of ESG policies and practices of Ukrainian banking institutions.

Materials and methods. To achieve this goal, we analysed the ESG policies and practices of the largest 9 banking institutions: FUIB, Privatbank, Oschadbank, Pivdenny, Sense Bank, Credit Agricole, Raiffeisenbank, Industrialbank and Universal Bank.

The methodology of the analysis takes into account the requirements of Directive 2014/95/EU on the disclosure of non-financial information (environmental, employment and social issues, respect for human rights, anti-corruption and anti-bribery). Methods: analysis, synthesis, generalisation.

Results. The article discusses the specifics of ESG policies and practices of Ukrainian banking institutions. The research is based on information on ESG policies and practices of the 9 largest banks in Ukraine for 2023. The study found that the peculiarities of ESG policies and practices of domestic banking institutions are the transparency of the corporate governance system and the implementation of social programmes (support for employees, the Armed Forces of Ukraine, and the community).

Discussion. The principles of sustainable finance are not widespread in the activities of domestic banking institutions. When implementing ESG, Ukrainian banking institutions focus on the implementation of corporate governance

principles and mechanisms (management and supervisory boards, anti-corruption programmes, ethics, compliance, information on salaries, bonuses and remuneration of the supervisory board and management, risk systems, etc.) Among the common ESG practices of banking institutions are social programmes to support employees, the Armed Forces, and communities. It is proposed that further research should focus on methodological support and development of organisational and methodological approaches to the implementation of ESG policies and practices of Ukrainian banking institutions.

Keywords: *ESG, social responsibility, sustainable financing, banking sphere, transparency, accountability, social reporting, non-financial information.*

Постановка проблеми. Значний вплив на економіку та діяльність підприємств мають зміни клімату. Все більше підприємств, в тому числі і банківські установи, розпочинають враховувати кліматичні ризики та впроваджувати політику сталого фінансування. Стале фінансування, відповідно до Політики Національного банку України щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року, – це інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв (ESG) у фінансові послуги для досягнення результатів сталого розвитку, включаючи пом'якшення та адаптацію до несприятливих наслідків зміни клімату [1]. У вивченні впливу екології на фінансову систему і діяльність фінансових установ важливу роль відіграє Мережа екологізації фінансової системи (NGFS). У 2021 році Національний банк України долучився до мережі NGFS, що надає йому можливість обмінюватися досвідом управління екологічними та кліматичними ризиками у фінансовій сфері [2]. Впровадження політики сталого фінансування дозволить Національному банку України та банкам України (в Україні станом на 1.01.2024 р. нараховується 63 банківські установи, з них 26 - з іноземним капіталом [3]) скористатися можливостями кліматичних інвестицій, яких за даними IFC, на ринках, що розвиваються,

нараховується близько 23 трлн доларів США до 2030 року, в Україні - 73 млрд доларів США [4]. Аналіз політик та практик сталого фінансування та інтеграції ESG у діяльність банківських установ, виокремлення їх особливостей є важливим для адаптації національних практик сталого фінансування до міжнародних стандартів та вимог ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти сталого фінансування досліджували закордонні вчені, зокрема Магдалена Зіоло, Івона Бак, Катажина Чеба [5], Азіз Дуррані, Масіта Росмін, Ульріх Фольц [6], Marco Migliorelli [7] та інші. Питання сталого фінансування та корпоративної соціальної відповідальності у банківських установах досліджуються також вітчизняними науковцями, наприклад Іваницькою О.М. [8], Васильчук І. [9; 10], Кожуховою Т. [11], Прутською О. [12] та іншими.

Мета дослідження полягає у виявленні особливостей ESG політик та практик банківських установ України. Для досягнення поставленої мети були проаналізовані ESG політики та практики найбільших 9 банківських установ: ПУМБ, Приватбанк, Ощадбанк, Південний, Sense Bank, Credit Agricole, Райффайзенбанк, Індустріалбанк та Universal Bank. Сайт МТБ на момент підготовки статті не працював. Вказані банки увійшли до Рейтингу кращих банків України від Ukrainian Business Award 2024 року [13].

Матеріали і методи. Методика аналізу враховує вимоги Директиви 2014/95/ЄС щодо розкриття нефінансової інформації (охорона навколишнього середовища, питання зайнятості та соціальні питання, повага прав людини, боротьба з корупцією і хабарництвом). В основу дослідження покладена методика, яка була апробована при проведенні аналізу корпоративної соціальної відповідальності державних підприємств [14], зокрема аналізується інформація, яка оприлюднена на офіційних веб сайтах зазначених банківських установ, в т.ч. і річних звітах та звітах про управління.

Виклад основного матеріалу. Принципам сталого фінансування в країнах ЄС приділяється значна увага. У 2018 році Європейська комісія прийняла План дій ЄС щодо фінансування сталого розвитку, який має такі основні завдання:

- переорієнтувати потоки капіталу на зелені інвестиції, щоб досягти сталого розвитку;
- надати методику керування фінансовими ризиками, пов'язаними із кліматичними змінами;
- сприяти прозорості, довгостроковій фінансовій та господарській діяльності [15].

У 2019 році були оприлюднені Принципи відповідального банківського обслуговування ООН (Principles for Responsible Banking, PRB) [16]. 330 банків-підписантів зобов'язалися вживати заходів із узгодження своєї основної стратегії та прийняття рішень щодо кредитування та інвестицій з Цілями сталого розвитку ООН і міжнародними кліматичними й екологічними угодами (Паризька угода або Конвенція про біологічне різноманіття тощо). Банки-підписанти зобов'язуються впроваджувати 6 принципів у всіх бізнес-сферах на стратегічному, портфельному та транзакційному рівнях:

1. Узгодження діяльності з Цілями сталого розвитку ООН та Паризькою угодою;
2. Постійне збільшення позитивного впливу та скорочення негативного впливу діяльності на довкілля та соціум;
3. Розвиток сталих практик взаємодії з клієнтами;
4. Розвиток відповідальних практик взаємодії із зацікавленими сторонами;
5. Інтеграція цих Принципів у корпоративне управління;
6. Забезпечення постійного моніторингу дотримання Принципів, а також прозорість звітування щодо їхнього дотримання [16].

У 2021 році Національний банк України у співпраці з Міжнародною фінансовою корпорацією затвердив Політику щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року [1]. Політика містить опис задач та дій, спрямованих на інтеграцію ESG-критеріїв у фінансові послуги. Дорожня карта реалізації Політики щодо розвитку сталого фінансування передбачає:

1) імплементацію екологічних, соціальних та управлінських (environmental, social and governance, ESG) факторів в систему корпоративного управління банків;

2) управління екологічними та соціальними ризиками (environmental and social risk management, ESRM);

3) оцінювання та відбір проєктів для фінансування з урахуванням їх ролі для сталого розвитку;

4) обов'язковість розкриття фінансовими установами інформації про сталий характер їх діяльності [1].

Розроблення стандартів сталого фінансування та рекомендації щодо інтеграції екологічних, соціальних і управлінських стандартів в діяльність банківських установ планувалось у 2023 році, однак, у зв'язку з війною, їх розробка відкладається. Проте, незважаючи на відсутність рекомендацій, значна частка банківських установ країни впроваджує практики сталого розвитку та інтегрує ESG критерії у свою діяльність.

Слід зазначити, що банківські установи з 2018 року, як і всі великі підприємства України, готують Звіти про управління – звіти, які містять «фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності» (відповідно до п.7. ст. 11 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні») [17]. У Звіті про управління, відповідно до методичних рекомендації Міністерства фінансів України, великі підприємства повинні надати таку інформацію: організаційна структура та опис діяльності підприємства; результати діяльності; ліквідність та

зобов'язання; екологічні аспекти; соціальні аспекти та кадрова політика; ризики; дослідження та інновації; фінансові інвестиції; перспективи розвитку [18].

Відповідно до досліджень прозорості найбільших компаній України, які проводились у 2017-2020 роках, банківські установи України мають найвищі показники прозорості. Так, відповідно до Індексу прозорості компаній України 2019 (оцінювалась прозорість в системі корпоративного управління та корпоративної соціальної відповідальності найбільших українських компаній, які увійшли до ТОП 100 найбільших платників податків в Україні у 2019 р. за даними Державної податкової служби), компанії банківської сфери мали найвищий рівень прозорості – 41,2% (середній рівень прозорості – 25,5%) і найвищі показники по компонентах «Корпоративне управління» – 10,8 балів проти 5 балів в цілому по рейтингу [18, с.45]. Слід зазначити, що до ТОП 10 лідерів Індексу 2019 увійшли «Укргазбанк» та «ПУМБ» [19, с.15].

Аналіз розкриття інформації за сферами ESG у 2023 рр. свідчить, що інформація щодо корпоративного управління всіх банківських установ, що аналізувалися, є відкритою для всіх груп стейкхолдерів (табл.1).

Таблиця 1

**Перелік показників розкриття інформації за критеріями ESG і
кількість банківських установ, яка розкриває ці показники, 2023 р.**

Перелік критеріїв	Кількість банківських установ, які їх розкривають
Корпоративне управління	
Керівні органи	9
Склад Наглядової ради	9
Кодекс (Принципи) корпоративного управління компанії	8
Інформація щодо заробітної плати, бонусів та винагород наглядової ради та керівництва	9
Інформація про комплаєнс та структура, що здійснює такі функції	9
Антикорупційна програма/політика	8
Система управління ризиками	8

Кодекс етики	9
Охорона навколишнього середовища	
Викиди CO2	1
Використання ресурсів	3
Поводження з відходами	3
Екологічні програми/ініціативи	6
Соціальна сфера	
Трудові відносини	6
Дотримання прав людини	4
Соціальні проекти для громад	5
Підтримка ЗСУ	5
Гуманітарна підтримка під час військових дій	5
Нефінансова звітність	4

Джерело: складено автором за даними [13]

На сайтах всіх банківських установ є інформація про Правління та Наглядову раду (Положення та склад цих органів), розміщені Кодекси етики, інформація щодо системи комплаєнс та інформація щодо заробітної плати, бонусів та винагород наглядової ради та керівництва. На сайтах 8 з 9 банківських установ розміщені інформація щодо системи управління ризиками, Кодекси корпоративного управління та Антикорупційні програми.

Понад половини банківських установ, ESG критерії яких аналізувалися, впроваджують практики соціальної сфери. Більшість банківських установ реалізує програми з розвитку персоналу, здоров'я та безпеки праці. Трохи більше половини – проекти з підтримки ЗСУ, проекти гуманітарної підтримки в умовах війни (лікарні, внутрішньо переміщені особи тощо) та соціальні проекти для громад. Наприклад, ПУМБ забезпечує фінансування проектів щодо безпеки та розмінування держави, допомоги ЗСУ [20], ПриватБанк – реалізує проект «Допомога шпиталям та медзакладам України», у 2023 році банк спрямував на зміцнення обороноздатності країни та гуманітарну підтримку 307,5 млн грн. [21], Sense Bank надав допомогу ЗСУ у вигляді автомобілів (в т.ч. інкасаторських), оргтехніки, аптечок, бронежилетів, продуктів харчування [22] тощо.

У підтримці та розвитку персоналу з'явилися нові програми – підтримка мобілізованих співробітників, надання матеріальної та психологічної підтримки співробітникам. Наприклад, у Райффайзен Банку було створено Veterans Officer, який опікується усіма питаннями, пов'язаними зі створенням інклюзивних умов для демобілізованих працівників, їхніх родин, допомогою пораненим тощо. Банк реалізує комплексну програму адаптації, реабілітації, реінтеграції, соціалізації ветеранів. З цією програмою Райффайзен Банк увійшов у ТОП-25 компаній, дружніх до ветеранів, за версією видання «Forbes Україна» [23]. Програма адаптації та соціалізації демобілізованих співробітників «Без бар'єрів» існує і в Ощадбанку. Окрім того, Ощадбанк в рамках взаємодії з Veteran Hub розпочав створення та розвиток стратегії «Ощадбанк дружній до ветеранів» [24]. А ПУМБ у квітні 2024 року приєднався до Хартії з фінансової інклюзії та реінтеграції ветеранів. Стандарти, викладені у Хартії, покликані зробити банки більш доступними для ветеранів війни в Україні як клієнтів, так і працівників [20].

Слід відмітити, що восени 2022 року за ініціативи Національного банку України була створена спільна мережа відділень банків Power Banking. До мережі входять понад 2 390 відділень банків, які працюють та надають клієнтам банківські послуги під час блекауту. Відділення спільної мережі забезпечені альтернативними джерелами енергії та резервними каналами зв'язку, мають посилену інкасацію готівки та додатковий персонал [25]. Наразі до загальної банківської мережі Power Banking входять 450 відділень Ощадбанку, 88 відділень ПУМБ, 75 відділень Sense Bank тощо [22-25].

У сфері «Дотримання прав людини», банківські установи надають інформацію про розміщення у відділеннях пандусів, електричних підіймачів, тактильних плиток, кнопок виклику персоналу, табличок зі шрифтом Брайля тощо. Ощадбанк був одним із перших банків країни, який

реалізував власну стратегію інклюзивності. В жовтні 2023 року в Ощадбанку стартувала програма «Моя безбар'єрність», яка окрім полегшення доступності банківських відділень, сфокусована на підвищенні якості послуг для людей з інвалідністю та ветеранів [24]. ПУМБ зазначає, що на кінець 2023 року в 174 відділеннях ПУМБ були виконані вимоги щодо доступності входних груп для маломобільних груп населення [20]. Окрему Політику у сфері прав людини має тільки Креді Агріколь Банк – Політика різноманітності – Хартія рівності [13].

Серед соціальних програм для громади актуальними залишаються програми фінансової грамотності (проекти ПриватБанк, Ощадбанк, ПУМБ тощо) та з'являються нові програми – програми побудови відбудови установ соціальної інфраструктури та укриттів для закладів соціальної сфери. Наприклад, Ощадбанк реалізував два проекти з облаштування безпечних укриттів для учнів Шосткинського навчально-виховного комплексу – загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 і дошкільного навчального закладу та Снігурівського ліцею № 3 [24].

Слід зазначити, що більшість програм та заходів для громади і держави, банківські установи України, як і підприємства та установи інших сфер діяльності, відносять до соціальних та/або благодійних програм. Лише деякі банківські установи, які аналізуються, мають затвердженні програми або стратегії сталого розвитку чи соціальної відповідальності та стали практику комунікації про результати їх діяльності. Так, ПУМБ у 2023 р. затвердив «Стратегію сталого розвитку АТ «ПУМБ» на 2024-2028 роки» та визначив членів Правління, відповідальних за напрями у сфері сталого розвитку: права людини; трудове право/гідна робота; довкілля; протидія корупції [20].

Має програму корпоративної соціальної відповідальності «We Care!» і Креді Агріколь Банк. «We Care!» діє з 2016 року і має такі напрями:

благодійність, екоініціативи, волонтерство та турбота про співробітників [13].

Проведений аналіз соціальний програм банківських установ підтвердив, що головною особливістю ESG політик та практик українського бізнесу під час війни є значне зростання обсягу програм соціальної сфери. Це підтверджують і результати Індексу КСВ 2023, відповідно до якого у першій рік повномасштабної війни найбільше зусиль український бізнес спрямував на забезпечення безпеки співробітників, підтримку боєздатності ЗСУ та підтримку громади [19].

Найменш поширеним серед ESG політик та практик банківських установ є захист довкілля. Хоча 6 з 9 банківських установ, ESG політики і практики, яких аналізувалися, реалізують різноманітні екологічні ініціативи (висадка дерев співробітниками, проведення енергоаудиту, сортування сміття в Креді Агріколь Банку [13], проєкт «Сортуємо сміття свідомо» Райффайзен Банку [23] тощо), принципи сталого фінансування не є поширеними в діяльності вітчизняних банківських установ. Стратегію з охорони довкілля має Креді Агріколь Банк, що входить до Групи Crédit Agricole S.A. Кліматична стратегія Групи базується на 3 аспектах:

- фінансування та значні інвестиції у відновлювані джерела енергії, інфраструктуру з низьким вмістом вуглецю, чисті технології та енергоефективні проєкти;
- підтримка всіх клієнтів у їхньому соціальному та економічному переході;
- припинення фінансування будь-яких нових проєктів з видобутку викопного палива та застосування до них вибіркового підходів, щоб підтримати учасників енергетичної галузі, які залучені у процес переходу [13].

Крім того, у липні 2023 року Креді Агріколь Банк приєднався до проєкту Групи Net-Zero та розпочав роботу над розробкою методології

розрахунку карбонового сліду включно з оцінкою кредитного портфеля банку [13].

Банки з державним капіталом – Укргазбанк, Ощадбанк та Укрексімбанк активно займаються кредитуванням інвестиційних проектів у відновлювані джерела енергії, інфраструктуру з низьким вмістом вуглецю, чисті технології та енергоефективні проекти. Ці три банки є лідерами з кредитування зеленої енергетики в Україні.

Посилення фінансової підтримки компаній, які впроваджують «зелені» технології та дбають про довкілля, або інвестують у відновлювані джерела енергії планує у 2024 рік і ПУМБ [20].

Трохи менше половини банківських установ, ESG політики та практики яких аналізувалися, розмістили на власних сайтах нефінансові звіти. Звіт про прогрес за 2023 рік підготував ПУМБ (як підписант Глобального договору ООН), інші компанії підготували Річні звіти або Звіти про управління. Слід зазначити, що хоча підготовка Звітів про управління є вимогою національного законодавства, переважна більшість вітчизняних підприємств припинили підготовку нефінансової звітності у зв'язку з військовими діями.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи, слід зазначити, що при впровадженні ESG банківські установи України акцентують увагу на впровадженні принципів та механізмів корпоративного управління (керівництво та наглядові ради, антикорупційні програми, етика, комплаєнс, інформація щодо заробітної плати, бонусів та винагород наглядової ради та керівництва, системи ризиків тощо). Серед поширених практик ESG банківських установ – соціальні програми з підтримки працівників, ЗСУ, громад. Банківські установи інтенсивно впроваджують принципи інклюзії та доступності в діяльність своїх відділень, розробляють програми реінтеграції ветеранів війни. Активно банки кредитують проекти з побудови відновлювальних енергостанцій. Менш поширеними в практиці

банківських установ є впровадження принципів сталого фінансування, практично всі банківські установи продовжують впроваджувати практики збереження ресурсів, висадки дерев тощо.

Література

1. Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku> (дата звернення: 08.07.2024).
2. Національний банк долучився до Мережі для озеленення фінансової системи. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-doluchivsya-do-mereji-dlya-ozelenennya-finansovoyi-sistemi> (дата звернення: 08.07.2024).
3. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 08.07.2024).
4. Щербакова О. Зелений перехід: чому це важливо для центрального банку? *Вокс Україна*. 29.11.2023. URL: <https://voxukraine.org/zelenyj-perehid-chomu-tse-vazhlyvo-dlya-tsentralnogo-banku> (дата звернення: 08.07.2024).
5. Ziolo M., Bak I., Cheba K. The role of sustainable finance in achieving Sustainable Development Goals: does it work? *Technological and Economic Development of Economy*. 2021. 27(1). P. 45-70. doi: <https://doi.org/10.3846/tede.2020.13863>.
6. Durrani A., Rosmin M., Volz U. The role of central banks in scaling up sustainable finance – what do monetary authorities in the Asia-Pacific region think? *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2020. 10 (2). P. 92-112. doi: <https://doi.org/10.1080/20430795.2020.1715095>.

7. Migliorelli M. What Do We Mean by Sustainable Finance? Assessing Existing Frameworks and Policy Risks. *Sustainability*. 2021. 13(2). P. 975. doi: <https://doi.org/10.3390/su13020975>.

8. Іваницька О. М. Забезпечення прозорості державних фінансів і фінансової системи України. *Наук. пр. НДФІ*. 2014. № 4 (69). С. 13-19.

9. Васильчук І.П. Фінанси сталого розвитку як відповідь на виклики постіндустріальної економіки. *Проблеми економіки*. 2015. № 2. С. 213–218.

10. Васильчук І., Ізмайлова Н., Шаблій Я. Стале фінансування: особливості та перспективи *Scientific and practical journal «Economics and technical engineering»*. 2023.1(1). Р. 8-23. doi: <https://doi.org/10.62911/ete.2023.01.01.01>.

11. Кожухова Т.В. Стратегії фінансування сталого розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. С. 218-221. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/45.pdf> (дата звернення: 08.07.2024).

12. Прутська О.О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. *Економіка і суспільство*. № 34. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14>.

13. Рейтинг кращих банків України. *Ukrainian Business Award*. 2024. URL: <https://uba.top/banks-in-ukraine/> (дата звернення: 08.07.2024).

14. Зінченко А. Г., Олійник М. В. Особливості політик та практик соціальної відповідальності державних підприємств України. *Економіка та підприємництво*. 2024. № 52. С.95-108.

15. Communication from the commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Action Plan: Financing Sustainable Growth. Brussels, 2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0097&from=EN> (дата звернення: 08.07.2024).

16. Principles for Responsible Banking. *United Nations Environment Programme*. URL: <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples/> (дата звернення: 08.07.2024).

17. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 08.07.2024).

18. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління: Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> (дата звернення: 08.07.2024).

19. Індекс Прозорості Компаній України 2019. Професійна асоціація корпоративного управління і Центр «Розвиток КСВ» за підтримки Центру Міжнародного Приватного Підприємництва (CIPE). URL: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf (дата звернення: 08.07.2024).

20. ПУМБ у війні. *ПУМБ*. URL: https://about.pumb.ua/growth/war_in_ukraine (дата звернення: 08.07.2024).

21. Річний звіт Групи ПриватБанк. *ПриватБанк*. 2023. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 08.07.2024).

22. Все, що можеш — і ще трохи. Бо майбутнє має сенс. *Sense Bank*. URL: <https://sensebank.ua/sense-peremohy/> (дата звернення: 08.07.2024).

23. Звіт керівництва (Звіт про управління). Консолідована фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року зі Звітом незалежного аудитора. *Райффайзенбанк*. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/raiffeisen-bank-consolidated-23fsu-isa-with-signatures.pdf> (дата звернення: 08.07.2024).

24. Річна консолідована ФЗ та Консолідований звіт про управління. *Ощадбанк*. 2023. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> (дата звернення: 08.07.2024).

25. Звіт про прогрес АТ «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» за 2023 рік. ПУМБ. URL: https://about.pumb.ua/growth/report_progress (дата звернення: 08.07.2024).

References

1. National Bank of Ukraine. Polityka shchodo rozvytku staloho finansuvannia na period do 2025 roku [Policy on the development of sustainable finance for the period up to 2025]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku> [in Ukrainian].

2. National Bank of Ukraine. Natsionalnyi bank doluchyvsia do Merezhi dlia ozelenennia finansovoi systemy [The NBU has joined the Greening the Financial System Network]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-doluchivsia-do-mereji-dlya-ozelenennya-finansovoyi-sistemi> [in Ukrainian].

3. National Bank of Ukraine. Supervisory statistics. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> [in Ukrainian].

4. Shcherbakova, O. (2023). Zelenyi perekhid: chomu tse vazhlyvo dlia tsentralnoho banku? [Green transition: why is it important for the central bank?]. *Vox Ukraine*. URL: <https://voxukraine.org/zelenyj-perehid-chomu-tse-vazhlyvo-dlya-tsentralnogo-banku> [in Ukrainian].

5. Ziolo, M., Bak, I., & Cheba, K. (2021). The role of sustainable finance in achieving Sustainable Development Goals: does it work? *Technological and Economic Development of Economy*, 27(1), 45-70. doi: <https://doi.org/10.3846/tede.2020.13863>

6. Durrani, A., Rosmin, M., & Volz, U. (2020). The role of central banks in scaling up sustainable finance – what do monetary authorities in the Asia-Pacific region think? *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 10 (2), 92-112. doi: <https://doi.org/10.1080/20430795.2020.1715095>.

7. Migliorelli, M. (2021). What Do We Mean by Sustainable Finance? Assessing Existing Frameworks and Policy Risks. *Sustainability*, 13(2), 975. doi: <https://doi.org/10.3390/su13020975>.
8. Ivanytska, O. M. (2014). Zabezpechennia prozorosti derzhavnykh finansiv i finansovoi systemy Ukrainy [Ensuring transparency of public finances and financial system of Ukraine]. *Scientific and Research Bulletin of the RFI*, 4 (69), 13-19 [in Ukrainian].
9. Vasylchuk, I. P. (2015). Finansy staloho rozvytku yak vidpovid na vyklyky postindustrialnoi ekonomiky [Sustainable development finance as a response to the challenges of the post-industrial economy]. *Problems of economy*, 2, 213-218 [in Ukrainian].
10. Vasylchuk, I., Izmailova, N. & Shabliy, Y. (2023). Stale finansuvannia: osoblyvosti ta perspektyvy [Sustainable financing: features and prospects]. *Scientific and practical journal "Economics and technical engineering"*, 1(1), 8-23. doi: <https://doi.org/10.62911/ete.2023.01.01.01> [in Ukrainian].
11. Kozhukhova, T. V. (2014). Stratehii finansuvannia staloho rozvytku [Strategies for financing sustainable development]. *Global and national problems of the economy*, 2, 218-221. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/45.pdf> [in Ukrainian].
12. Prutska, O. O. (2021). Suchasna polityka NBU shchodo rozvytku staloho finansuvannia [Modern NBU policy on the development of sustainable finance]. *Economy and Society*, 34. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14> [in Ukrainian].
13. Reitynh krashchykh bankiv Ukrainy [Rating of the best banks in Ukraine]. *Ukrainian Business Award*. URL: <https://uba.top/banks-in-ukraine/> [in Ukrainian].
14. Zinchenko, A. G., & Oliinyk, M. V. (2024). Osoblyvosti polityk ta praktyk sotsialnoi vidpovidalnosti derzhavnykh pidpriemstv Ukrainy [Features

of policies and practices of social responsibility of state-owned enterprises of Ukraine]. *Economics and entrepreneurship*, 52, 95-108 [in Ukrainian].

15. European Commission (2018). Action Plan: Financing Sustainable Growth. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0097&from=EN>.

16. UNEP. Principles for Responsible Banking. URL: <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples/ting>.

17. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine: the Law of Ukraine dated 16.07.1999 No 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> [in Ukrainian].

18. On Approval of the Methodological Recommendations for Preparing a Management Report: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 07.12.2018 No. 982. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text> [in Ukrainian].

19. Transparency Index of Ukrainian Companies 2019. Corporate Governance Professional Association and CSR Development Centre with the support of the Centre for International Private Enterprise (CIPE). URL: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/11/Transp_index_2019_ua_full_web-2.pdf [in Ukrainian].

20. PUMB. PUMB in the war. URL: https://about.pumb.ua/growth/war_in_ukraine [in Ukrainian].

21. PrivatBank Group (2023). Annual report of PrivatBank Group. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchethnost> [in Ukrainian].

22. Sense Bank. All you can do – and then some. Because the future makes sense. URL: <https://sensebank.ua/sense-peremohy/> [in Ukrainian].

23. Raiffeisenbank, (2023). Management Report. Consolidated financial statements for the year ended 31 December 2023 with the Independent Auditor's Report. URL: <https://raiffeisen.ua/storage/files/raiffeisen-bank-consolidated-23fsu-isa-with-signatures.pdf> [in Ukrainian].

24. Oschadbank. (2023). Annual consolidated financial statements and consolidated management report. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist> [in Ukrainian].

25. PUMB. Progress Report of JSC "FIRST UKRAINIAN INTERNATIONAL BANK" for 2023. URL: https://about.pumb.ua/growth/report_progress [in Ukrainian].